

Nr 14

Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning rörande sjukfrekvensen för män och kvinnor.

I en inom andra kammaren väckt och till allmänna beredningsutskottet hänvisad motion II: 462 av fröken *Karlsson* och fru *Kristensson* föreslås, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en utredning i syfte att dels skaffa statistiskt underlag för bedömande av eventuellt förekommande variationer i sjukfrekvensen mellan män och kvinnor med jämförlig yrkesverksamhet, dels — för det fall att en sådan undersökning för vissa åldersgrupper visar en markant skillnad mellan män och kvinnor — söka utröna orsakerna härtill och lägga fram förslag till åtgärder för att råda bot på förhållandet.

I motionen anföres bl. a. att enligt vissa statistiska uppgifter antalet sjukdomsfall i åldersgrupperna 35—55 år skulle vara större bland kvinnor än bland män. Resultatet är ägnat inge betänkligheter, men det är icke alldeles säkert, att den anförda statistiken är rättvisande. Jämförelse bör göras mellan personer i samma tjänstställning, vilka arbetar under likartade villkor. Sedan en mera invändningsfri och tillförlitlig statistik arbetats fram, bör övervägas vilka åtgärder den kan ge anledning till.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från *riksförsäkringsverket*, som anför:

Den statistik, som riks-försäkringsverket årligen sammanställer över sjukligheten bland medlemmarna i de allmänna sjuk-kassorna, redovisas i publikationen »Allmänna sjuk-kassor». I denna särskiljes män och kvinnor endast i fråga om sådan sjuklighet, som föranleder utbetalning av sjukpenning och/eller ersättning för sjukhusvård. I övrigt har inom sjuk-kassestatistiken motsvarande uppdelning av sjukligheten på män och kvinnor endast förekommit vid några tidigare utförda specialutredningar rörande bl. a. kassornas utbetalningar av läkarvårdsersättning m. m. avseende åren 1955/1956 och 1958.

I förenämnda publikation förekommer uppgifter om medlemsantal, antal sjukdomsfall och antal sjukdagar, för vilka sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgått. Samtliga dessa uppgifter är fördelade på män och kvinnor ävensom på sjukpenning-klasser. Ur publikationen för år 1960, vilken för närvarande är under tryckning, återges följande uppgifter avseende förhållandena inom samtliga sjuk-kassor tillsammans.

Av kol. 3 i tabellen här ovan framgår att år 1960 var antalet sjukdomsfall per 100 medlemmar (sjukfallsfrekvensen) inom varje sjukpenning-klass genomgående avsevärt större för kvinnor än för män. Detta oaktat var

Sjukpenningklass	Medlemsantal (i 1 000-tal)		Antal sjukdomsfall per 100 medlemmar		Antal sjukdagar per fall		Antal sjukdagar per medlem	
	män	kv	män	kv	män	kv	män	kv
kol. 1	kol. 2		kol. 3		kol. 4		kol. 5	
1	410	117	29,6	35,2	37,0	34,5	11,0	12,1
1 H		1 134	.	36,3	.	31,7	.	11,5
2	21	52	32,8	40,0	32,4	28,8	10,6	11,5
3	23	46	37,0	48,2	29,5	26,4	10,9	12,7
4	32	54	41,9	54,4	26,0	25,0	10,9	13,6
5	35	57	46,9	60,0	23,0	22,5	10,8	13,5
6	40	63	51,2	67,4	22,4	22,3	11,5	15,0
7	51	65	53,4	74,4	22,0	21,6	11,8	16,0
8	62	81	54,4	81,0	23,3	22,2	12,7	18,0
9	123	160	60,6	91,2	25,1	22,0	15,2	20,1
10	245	171	71,1	89,9	24,0	20,8	17,0	18,7
11	273	91	74,1	86,9	22,3	19,0	16,5	16,5
12	374	63	70,5	77,8	20,3	19,6	14,3	15,2
13	667	68	53,6	57,9	19,1	20,2	10,2	11,7
1—13	2 356	2 222	56,0	53,2	22,9	25,6	12,8	13,6
2—13	1 946	971	61,6	75,2	21,5	21,7	13,2	16,3

motsvarande genomsnittstal för samtliga sjukpenningklasser tillsammans (inkl. klass 1 H, som omfattar de s. k. hemmafruarna) något lägre för kvinnorna än för männen. Förhållandet sammanhänger med anhopningen av kvinnorna i de lägre sjukpenningklasserna, där sjukfallsfrekvenserna är förhållandevis låga. Om man bortser från klasserna 1 och 1 H var den genomsnittliga sjukfallsfrekvensen för kvinnorna betydligt större än för männen (75,2 mot 61,6).

I fråga om sjukdomsfallens genomsnittliga varaktighet föreligger (se kol. 4) inte någon mera markerad skillnad könen emellan. I allmänhet är dock fallen något kortvarigare för kvinnorna.

Av kol. 5 framgår, att sjukalet, d. v. s. det genomsnittliga antalet dagar per år och medlem, för vilka sjukpenning eller ersättning för sjukhusvård utgått, genomgående — med undantag för klass 11 — är högre för kvinnorna än för männen. Om man bortser från lägsta sjukpenningklassen, stiger sjukalet med klasstillhörigheten till ett maximum för män i klass 10 och för kvinnor i klass 9, varefter talet blir lägre i högre klasser.

Andra siffror i förenämnda tabeller B, D och G, vilka här inte återgivits, ger även möjlighet till vissa jämförelser mellan förhållandena på landsbygd och i städer. I fråga härom hänvisas till motsvarande tabeller i publikationen för år 1959. Siffrorna visar i stort sett att sjukfallsfrekvenserna inom såväl stads- som landsbygdskassor i allmänhet är större för kvinnorna än för männen. På landsbygden är emellertid sjukdomsfallens varaktighet inom vissa sjukpenningklasser avsevärt kortare för kvinnorna än för männen.

Den årliga statistiken i förenämnda publikation ger inte möjlighet att anställa jämförelser mellan män och kvinnor i olika åldrar. Vissa åldersgraderade uppgifter beträffande sjukfallsfrekvenser, sjukdomsfallens varaktighet och sjuktal föreligger emellertid i en av verket nyligen utförd särskild undersökning rörande sjukligheten och sjukdomsförekomsten i de allmänna sjukvårdskassorna åren 1955—1957. Där angivna siffror tyder på att inom ett bestånd, som samtidigt fördelats efter ålder och sjukpenningklass, ligger

kvinnornas sjukfallsfrekvenser och sjuktal i allmänhet över männens. Utredningen, som även ger viss möjlighet till jämförelse i fråga om sjuklighet i olika sjukdomar, bekräftar det i den årliga statistiken konstaterade förhållandet att inom Stockholm och övriga städer, vilka särredovisas därför att de har egna centralsjukkasor, föreligger större skillnad mellan männens och kvinnornas sjuklighet än inom landet i övrigt.

I specialutredningarna rörande de allmänna sjukkasornas utgifter för läkarvårdsersättning m. m. förekommer en uppdelning av antalet läkarbesök på kön och ålder. Av uppgifterna framgår att i förhållande till medlemsantalet var kvinnornas läkarbesök fler än männens. Antalet besök per 100 män respektive kvinnor utgjorde sålunda i genomsnitt 210 för män och 268 för kvinnor.

Av vad sålunda anförts torde framgå att redan den nuvarande sjukkassestatistiken ger besked om väsentliga förhållanden rörande männens och kvinnornas olika sjuklighet. Indelningen av sjukkasematerialet efter sjukpenningklass anknuter till medlemmarnas inkomstförhållanden och torde därför ge åtminstone någon insyn i den problematik om sambandet mellan tjänsteställning och sjuklighet, som motionärerna fört på tal. Att framställa sådant av motionärerna åsyftat statistiskt underlag, som erfordras för bedömning av förekommande variationer i sjukfrekvensen mellan män och kvinnor med jämförlig yrkesverksamhet, kan antagas komma att kräva ett omfattande arbete med många problem. I de allmänna sjukkasornas register finns för närvarande visserligen tillgång till yrkesangivelser, men dessa torde i regel inte vara användbara vid en sådan undersökning, som motionärerna avser. Om sjukkasematerial skall läggas till grund, torde detsamma därför i stor utsträckning behöva kompletteras med yrkesangivelser enligt lämplig yrkesnomenklatur ävensom med övriga uppgifter, som kan visa sig erforderliga. Sannolikt skulle materialet för att fylla sitt ändamål behöva omfatta åtskilliga 10 000-tal sjukkasemedlemmar.

För den händelse utredning, som motionärerna åsyftat, skulle komma till stånd, vill riksförsäkringsverket framhålla att verket för närvarande inte förfogar över de personella resurser, som skulle erfordras om verket finge i uppdrag att verkställa uppläggning och bearbetning av statistiken, ävensom att sjukkasorna i nuvarande läge är så hårt ansträngda med löpande göromål, att de åtminstone inte tills vidare bör belastas med uppgifter, som därvid skulle ankomma på dem.

Utskottet

Utskottet delar motionärernas uppfattning, att kännedomen om skillnaderna i sjukfrekvens mellan olika grupper av anställda samt mellan kvinnor och män är bristfällig och att det vore önskvärt med en i dessa hänseende utförligare statistik. Såvitt utskottet kunnat finna föreligger emellertid det statistiska grundmaterialet icke i sådant skick att någon utförligare statistik skulle kunna utarbetas. En icke oväsentlig komplettering av materialet skulle erfordras. Därtill kommer, att riksförsäkringsverket, som väl närmast borde få i uppdrag att utarbeta den önskade statistiken, förklarat att varken verket eller sjukkasorna för närvarande har möjlighet att åtaga sig en sådan uppgift.

Utskottet vill därutöver erinra om att riksdagens revisorer i sin förra året avgivna berättelse (§ 40) föreslagit undersökning rörande behovet och omfattningen av ledighetsstatistik inom statsförvaltningen. En sådan undersökning bör enligt utskottets mening kunna anordnas på sådant sätt att motionärernas önskemål blir tillgodosedda i fråga om de i statens tjänst anställda.

Under hänvisning till vad ovan anförts får utskottet hemställa,
att motion II: 462 ej må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 mars 1962

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Carl Albert Anderson, Möller, Nestrup, Sörlin, Söderberg, Hedström, Olofsson, Hellebladh, Schött, fru Hamrin-Thorell* och herr Enarsson;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Dickson*, fru Jäderberg, herr Svensson i Kungälv, fru Thunvall, herrar Keijer, Börjesson i Glömminge, Lundkvist, Berglund och fru Kristensson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.